

(/)

🏠 (/) > 2. Verdenskrig (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Livsfare - Miner!

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/stillehavskrigen-1941-45>)

Livsfare - Miner!

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 4216

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/livsfare-miner>) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/livsfare-miner)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/livsfare-miner](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/livsfare-miner)) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/livsfare-miner&title=>)

John V Jensen

Livsfare - Miner! Minerydningen på den jyske vestkyst 1945

Vardemuseerne. 93 sider, ill. 148 kr.

Livsfare - Miner

Museumsinspektør ved Vardemuseerne, John V Jensen, har skrevet en fremragende bog om den omdiskuterede minerydning på den jyske vestkyst i 1945. Han giver et særdeles veldokumenteret svar på det penible spørgsmål, om danskerne begik en krigsforbrydelse ved at lade tyskerne selv rydde deres udlagte miner.

Af Erik Ingemann Sørensen

Da juristen Helge Hagemann i 1998 udgav bogen "Under tvang. Minerydningen ved den jyske vestkyst 1945", kom der tilsyneladende alvorlige ridser i den nationale selvopfattelse. Hagemann var ikke i tvivl: ved at benytte sig af de tyske krigsfanger gjorde danskerne sig til krigsforbrydere. Pressens lette kavaleri var hurtige til at hente versalerne frem.

Ukritisk. Modsat var reaktionen hos en lang række faghistorikere, der fandt Hagemanns argumentation letkøbt. Som for eksempel Peter Scharff Smith i "Historie Jyske Samlinger 2000/1.

Endnu værre blev det, da filmen "Under sandet" havde premiere i 2015. Det var en voldsom omgang. Godt nok var rekonstruktionerne af minerydningen præcise. Men den valgte dramaformet fortælling skyggede i den grad for de faktiske forhold i øvrigt. Det var ganske enkelt en Boredal II. (1864).

Alene filmens åbning afslører, hvor langt ud filmen kommer.

Se med her (<https://www.youtube.com/watch?v=Q3jbFlygRm0>)

Den danske sergent har netop brækket næsen på en tysk soldat

I Politiken skrev historikeren Bo Lidegaard blandt andet: "Historien er nemlig helt anderledes end det billede, der tegnes i filmen. Minerydningen foregik på britisk foranledning og efter aftale med den øverstkommanderende for de tyske styrker i Danmark. Den blev gennemført af tyske pionertropper under tysk kommando..."

Det afholdt dog ikke pressens lette kavaleri fra endnu engang at hente versalerne frem. Ukritisk.

Fornem gennemgang

Nu har Vardemuseernes flittige museumsinspektør, John V Jensen, taget sagen op igen med den smukke publikation "Livsfare – miner! . Titlen er et citat fra den dokumentarfilm, der kom om emnet i 1946.

Filmen kan ses her (<https://filmcentralen.dk/museum/danmark-paa-film/film/livsfare-miner.>)

Forfatteren beretter, at det er i besættelsens sidste år, tyskerne udlagde ikke mindre end 1.500.000 landminer, hvoraf størsteparten blev lagt på den jyske vestkyst. Tyskerne frygtede, at de allieredes tropestyrker kunne blive landsat blandt andet i Jylland. At det i øvrigt skete i Normandiet kom som en stor overraskelse for værnemagten.

Tyskerne var særdeles nøjeregnende med, hvem der skulle vide, hvor minerne blev gravet ned. Derfor var adgang til områderne forbudt for alle andre. Og det var et særdeles farligt område. En tysk soldat trådte på en mine og blev hårdt såret. En tysk officer kom til – vurderede den lemlæstedes tilstand – og skød ham.

Bogen, der er gennemillustreret på fornemste vis, viser de forskellige tyske miner. Det kræver ikke speciel indsigt for at forstå, hvor forfærdelige disse miner var. Miner, der på grund af sandets bevægelse, kunne ligge helt andre steder, end angivet på kortene. Dette samt det uhyre vanskelige job med at desarmere minerne, kostede langt over 100 tyske soldater livet. John V Jensen angiver, at dødstillene svinger noget fra kilde til kilde, men skriver: "Det med al sandsynlighed mest korrekte tal lyder på et samlet tab på 481 heraf 149 dræbte..." Unægtelig et højt tal.

Var det en krigsforbrydelse?

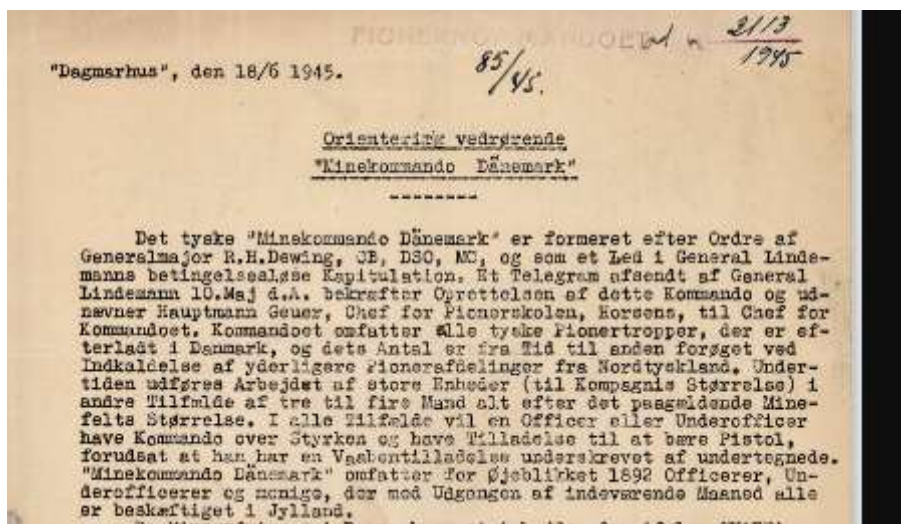
John V Jensen sætter fokus på minerydningens beslutningstagere. Og stiller spørgsmålet: hvem havde egentlig ansvaret for beslutningen? Kunne man ikke bare have udkommanderet tyske soldater til at rydde op? Det kunne man rent faktisk ikke. Danmark havde skrevet under på Genevekonventionen eller rettere Krigskonventionen af 1929, hvori det blandt andet hedder:

Artikel 32.

"Det er forbudt at anvende Krigsfanger til usunde eller farefulde Arbejder".

Det er fra England, beslutningen kommer, skriver forfatteren. Og noterer: "Men med krigsafslutningen og freden vurderedes det, at der var tale om en ny situation...". Denne drejning gjorde, mente englænderne, at man så kunne anvende de tyske soldater til arbejdet.

Men hvad så med Hagemann og filmen "Under sandet"? Disse to vinklinger får følgende bemærkning: "Tyske pionertropper og soldater under ledelse af deres egne befalingsmænd og officerer sat til at rydde minefelterne i Danmark efter befrielsen og opfyldte dermed løfterne, som general Lindemann havde givet briterne i forbindelse med kapitulationen på sine landsmænds vegne..."

Dokumentet fastslår klart baggrunden for tyskernes medvirken

Man fristes til at sætte både Hagemanns bog "Under tvang" samt filmen "Under sandet" i bås med Kirsten Lyloffs mærkværdige arbejde med tyske flygtningebørns skæbne. Her er det usædvanlig trist at erfare, at det er det letbenede materiale, der har ramt i Tyskland og skubbet de faktiske historiske forhold i baggrunden.

Hvordan var behandlingen?

Det var afgørende for det belastende arbejde med at fjerne minerne, at de personer, der var beskæftiget med det, fik en tilfredsstillende forplejning. Det fik de rent faktisk. Ikke altid til lokalbefolkningens bifald. Her måtte man ofte tage til takke med færre kalorier end de, der blev tildelt "Minekommando Danmark". Her fik man 2500 kalorier dagligt mod flygtningenes 2000. John V Jensen skriver: "I såvel britiske som amerikanske interneringslejre betød det store antal internerede og den dårlige forsyningssituation, at fangernes kost var ringe og bestod af te, erstatningskaffe, brød og suppe..." Stilfærdigt må det noteres, at Danmark ligger pænt over niveauet i Tyskland.

Hertil kommer, som en dansk befalingsmand skrev, "...at han havde gjort meget for at skaffe mandskabet lejlighed til underholdning i fritiden i form af aviser og radio. Han berettede desuden, at han havde stillet en lastbil til rådighed for orlovsfolk en gang om ugen som transport til Varde og Esbjerg..." En anden erindring omtaler, at minerydderne fik lov til at besøge flygtningelejren ved Lodberg Hede, hvor der en hel del unge piger opholdt sig. Men kun til klokken 21!

I øvrigt skete der også civile minedødsulykker her. Den 31. maj 1945 mistede to flygtningedrenge på henholdsvis 12 og 14 år livet. Den 1. juni var det en 62-årig tysk flygtning. Det var absolut alvor, når der var opsat skilte med "Livsfare – Miner". Det var der ikke ved et ammunitionsdepot. Og så skete en frygtelig ulykke. Den 3. juni 1945: "Et vældigt brag gav genlyd i skoven. En tyk sort røgsøjle steg til vejrs og kunne ses over plantagens trætoppe flere kilometer borte. Tre drenge var som blæst væk i den voldsomme eksplosion, og efterfølgende fandt man rester af dem spredt over en halv kvadratkilometer. En fjerde dreng fik begge ben revet af ved eksplosionen. Han døde samme aften på Varde sygehus. Faderen havde taget sine tre drenge og søsteren samt to nabobørn med ud for at kigge på tyske efterladenskaber. Og så skete katastrofen.

Den øverste tyske chef for minerydningen var kaptajn (Hauptmann) Pael Geuer – dengang 32 – startede med 1.000 mand. "Der var tale om tyske minerydningskommandoer, hvor soldaterne var uniformerede og under kommando af tyske befalingsmænd eller officerer. At dømme ud fra den britiske ordre om, at pionertropperne skulle tages ud af marchgrupperne i forbindelse med kapitulationen, tyder det på, at det i alt fald fra begyndelsen overvejende var uddannede pionerer, der blev brugt til minerydningen i Danmark. Dette ændrede sig dog, og senere i forløbet var mange af de tilkomne soldater mangelfuldt uddannede, idet der var personale fra artilleriet, fodfolket, luftværnet og marinen, "...hvoraf mange ikke havde set eller rørt en Mine", beretter Wieth Knudsen..." Den danske kaptajn, der var leder af de danske soldater.

En fornem præstation

John V Jensen har på små 100 sider formået at skildre minerydningen på vestkysten på et fornemt fagligt niveau – og lige så fagligt og pædagogisk har han formået at gøre publikationen tilgængelig for det brede publikum. Hertil kommer så yderligere, at Tine Lorange har haft en ualmindelig fin hånd med den grafiske tilrettelæggelse.

Bogen knytter sig til den aktuelle udstilling i Tirpitzmuseet, hvilket fornemt fremgår af museets hjemmeside (<https://vardemuseerne.dk/exhibition/livsfare-miner/>)

"Livsfare – Miner!" er en fornem og nuanceret publikation, som alle besøgende på museet bør anskaffe sig. Den lægger en ny og vigtig dimension til dramaet om minerydningen.

[Historie-online.dk, den 20. november 2019]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/stillehavskrigen-1941-45>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

CHRISTIAN DEN GRUSOMME

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/christian-den-grusomme>)

**DE NAZISTISKE
KONCENTRATIONSLEJRE**

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/de-nazistiske-koncentrationslejre>)

RAGNAROK